

GABRIELA TECA

MODALITĂȚI
DE ACCESIBILIZARE
A RECEPTĂRII
POVEȘTILOR LA
PREȘCOLARI

EDITURA
CREATOR
BRAȘOV, 2023

CUPRINS

Argument.....	7

Capitolul I

Particularități ale educării limbajului la preșcolari prin utilizarea poveștilor

1.1	Importanța domeniului experiențial limbă și comunicare.....	9
1.2	Comunicarea și limbajul la preșcolari	14
1.3	Rolul poveștilor în activitățile de educare a limbajului	18
1.4	Rolul educatoarei în educarea limbajului preșcolarilor	23

Capitolul II

Tradițional versus modern în educarea limbajului la preșcolari prin intermediul poveștilor

2.1.	Mijloace de realizare a activităților de educare a limbajului la preșcolari în care sunt utilizate poveștile.....	27
2.1.1	Povestirea.....	28
2.1.1.1	<i>Povestea educatoarei</i>	29
2.1.1.2	<i>Povestirea copiilor</i>	31
2.1.2	Dramatizare	33

2.2	Modalități de accesibilizare a receptării poveștilor la preșcolari.....	34
2.2.1.	Covorul povestitor	38
2.2.2.	Șorțul povestitor	39
2.2.3.	Fusta povestitoare	40
2.2.4.	Umbrela povestitoare	41
2.2.5.	Pălăria povestitoare	42
2.2.6	Mănușa povestitoare	42
2.2.7	Cutia povestitoare	43
2.2.8	Povestea din făină.....	44
2.2.9	Pietricelele vorbărețe	45
	Concluzii	47
	Bibliografie	51

ARGUMENT

„Povestitorii, chiar prin actul de a povesti, comunică o învățare radicală care schimbă viața și lumea: a spune povești este un mijloc universal accesibil prin care oamenii se fac înțeleși.”¹

(Chris Cavanaugh)

Preșcolăritatea reprezintă piatra de temelie a educației pe care o posedă un adult. Profesorii pentru învățământ preșcolar sunt cei care, prin activitățile desfășurate cu și pentru copii, reușesc să planteze sâmburii motivaționali ai cunoașterii în interiorul fertil al preșcolarilor.

Pedagogi și psihologi, deopotrivă, consideră că nu este de ajuns să aduci informația aproape de copil, mai important fiind modul în care este prezentată aceasta, instrumentele și materialele utilizate, dar mai ales latura umană care, prin specificul ei, poate atrage sau respinge învățăceii.

Din cele mai vechi timpuri, cei mici au fost atrași de povești, s-au identificat cu personajele, au trăit emoțiile și sentimentele acestora și, nu în ultimul rând, și-au format o axă a valorilor morale care, alături de realitatea înconjurătoare, i-a ajutat să înțeleagă și să-și interiorizeze normele de conduită moral-civică și socială.

Observând în rândul preșcolarilor grupei faptul că utilizarea excesivă a informației transmisă pe cale electronică (în special jocurile pe calculator/tabletă) defavorizează creativitatea în exprimarea orală și liberă a gândirii proprii și în urma studiilor care arată o creștere alarmantă a analfabetismului funcțional la adolescenți, consider că

---

1. Chris Cavanaugh, <http://www.citatepedia.ro/index.php?id=232006>

se impune o accesibilizare a informației transmise, încă de la nivel preșcolar și antepreșcolar, prin diverse căi/metode/tehnici care să îmbine setea de cunoaștere cu modernul, atractivitatea, inovația, activizarea și diversitatea.

Poveștile joacă un rol aparte atât în dezvoltarea limbajului cât și în cunoașterea mediului și a realității înconjurătoare. Copiii iubesc poveștile însă nu mai au răbdare să răsfoiască o carte, să citească o imagine sau să caute rezolvări noi, să apeleze la propria capacitate creatoare. Este necesar ca fiecare individ să înțeleagă informația, să o proceseze mental și să o transmită mai departe prin prisma personalității sale.

Descoperind diverse metode de expunere a poveștilor, am considerat că este oportun să abordez tema *Modalități de accesibilizare a receptării poveștilor la preșcolari* prin care să le experimentez și să ofer copiilor o viziune nouă cu privire la expunerea poveștilor.

Capitolul I, intitulat *Particularități ale educării limbajului la preșcolari prin utilizarea poveștilor*, prezintă aspecte teoretice cu privire la această temă, evidențiind importanța *Domeniului Experiențial Limbă și Comunicare* și interacțiunea acestuia cu celelalte domenii experiențiale specifice educației timpurii. În acest capitol sunt prezentate viziuni ale unor autori în domeniul psiho-pedagogic, cu privire la unele aspecte ale comunicării și limbajului, specifice preșcolarilor, rolul poveștilor în educarea limbajului și în dezvoltarea personalității copiilor, precum și rolul educatoarei în acest proces.

Capitolul II (*Tradițional versus modern în prezentarea poveștilor la preșcolari*) prezintă mijloacele de realizare a activităților de educare a limbajului în care sunt utilizate poveștile precum povestirea (cu cele două forme: povestea educatoarei și povestirea copiilor) și dramatizarea. Tot în acest capitol sunt prezentate metode moderne de accesibilizare a receptării poveștilor la nivelul preșcolar, acestea fiind aplicate ulterior, în cadrul cercetării pedagogice.

Capitolul I

PARTICULARITĂȚI ALE EDUCĂRII LIMBAJULUI LA PREȘCOLARI PRIN UTILIZAREA POVEȘTILOR

1.1 IMPORTANȚA DOMENIULUI EXPERIENȚIAL LIMBĂ ȘI COMUNICARE

Învățământul preșcolar reprezintă piatra de temelie a formării personalității individului, a „formării omului de mâine. Situaarea copilului în centrul procesului de predare-învățare, constituie o schimbare fundamentală și atrage după sine găsirea acelor soluții didactice care să stimuleze creativitatea și performanța copilului”².

În contextul actual activitatea instructiv educativă în grădinița de copii are ca punct de plecare „cerințele educative ale copiilor”³ și constatăm o permanentă „deschidere spre idei noi: identificarea unor căi mai bune de a face lucrurile și experimentarea unor metode noi de lucru”⁴.

Așa cum spunea Nicoleta Ona, preșcolarul „se dezvoltă printr-un proces complex de cunoaștere continuă, care acționează asupra conștiinței acestuia atât prin stimuli concreți, cât și prin inter-

---

2. Colceriu, Laura, (2010), *Metodica predării activității instructiv-educative în grădinițe*, p. 69

3. Vrăsmaș, E., Vrăsmaș, T., (2012), *Educația incluzivă în grădiniță: dimensiuni, provocări și soluții*, UNICEF, București, p. 29

4. Pânișoară, I.O, (2017), *Ghidul profesorului – Profesorul de succes*, Ed. Polirom, Iași, p. 86

mediul limbajului. Familiarizarea copilului cu ceea ce îl înconjoară îi permite acestuia să achiziționeze o gamă de cunoștințe necesare dezvoltării lui, putând astfel să își exprime propriile idei. Pe baza acestei experiențe cognitive dobândite, preșcolarul își dezvoltă limbajul sub toate aspectele, prin procesul de comunicare cu cei din jur, îmbogățindu-și în același timp vocabularul activ (care se știe că la preșcolarul mic este sărac).

Se cunoaște că, încă de la o vârstă fragedă, copilul are nevoie să dobândească abilitatea de a comunica cu cei din jur, de a putea transmite idei, impresii, gânduri, dar și pentru a se putea face înțeles. Însușirea treptată și temeinică a vorbirii și, ulterior, a limbajului scris constituie un fundament în activitatea școlară și socială a viitorului cetățean și de aici reiese necesitatea studierii acestora la grădiniță.

La grădiniță, limbajul este considerat că ar avea dublu sens, și anume: pe de o parte ca mijloc de comunicare, iar, pe de altă parte ca un mijloc de cunoaștere, deoarece în procesul instructiv-educativ cu ajutorul limbajului se transmit noi cunoștințe, se realizează lărgirea orizontului cu noi reprezentări. Limbajul este legat de scris și citit, de învățarea și dezvoltarea lor, bazându-se foarte mult pe memorie. În cadrul grădiniței, activitățile legate de limbaj țin de învățarea poeziilor, a cântecelor etc., dar și de jocuri gen puzzle materializabile prin literele alfabetului. Se pune accentul și pe comunicarea orală, găsindu-se mereu noi strategii de dezvoltare.

Pentru a aborda dezvoltarea limbajului, trebuie înțeles faptul că aceste conținuturi ale *domeniului limbă și comunicare* sunt abordate sub aspect:

- **fonetic:** pronunțarea corectă a sunetelor limbii române, intonația acestora, corectarea de deficiențe în pronunția sunetelor (omisiuni, inversiuni, înlocuiri, prelungiri), deprinderea

de a despărți în silabe, deprinderea de a forma cuvinte cu anumite sunete etc.;

- **lexical:** îmbogățirea vocabularului copiilor;
- **al structurii gramaticale:** exprimarea corectă a substantive-
lor la singular și plural în diferite cazuri, a acordului dintre
subiect și predicat, folosirea corectă a formulelor de politețe,
folosirea corectă a verbelor la timpul ales în context etc.;
- **al comunicării orale:** prin dezvoltarea și exersarea vorbirii
dialogate, dar și monologate;
- **al expresivității limbajului:** exprimarea corectă prin înșira-
rea logică a ideilor în propoziții și fraze, respectarea intona-
ției, a accentului, ritmului, pauzelor, tonului în timpul vorbi-
rii, reproducerea unor conținuturi, redarea poeziilor memo-
rate fără abateri de la subiect, repetări sau omisiuni etc.

Limbajul are nuanțele sale. Specialiștii spun că, prin limbaj, se citește educația fiecăruia dintre noi. Iar acest limbaj este cu siguranță oglinda comportamentelor văzute, însușite, imitate din diferite contexte.

Nuanțele limbajului se deprind de mic copil. Cu cât îl înveți pe preșcolar mai bine un limbaj pur, normal, civilizată, cu atât acesta se va concretiza într-un comportament bine educat.

Cunoscând faptul că întreaga activitate de la grădiniță se axează pe comunicare orală, educatoarea are în vedere verificarea nivelului evoluției limbajului copiilor. Precum știm, vorbirea este o activitate comunicativă ce se însușește prin acumulări repetate, se învață și se sistematizează prin numeroase exersări. Desigur, limbajul se dezvoltă în strânsă legătură cu gândirea și acestea interacționează reciproc, deși nu sunt fenomene identice. Ca proces comunicățional, limbajul transmite un conținut informațional și semantic, știut

fiind că fiecare cuvânt are o semnificație principală și mai multe sensuri secundare atribuite de latura semantică a limbii.

Din prisma aspectului lexical, copiii trebuie să-și însușească un bogat fond de cuvinte – cuvinte care reflectă aspecte concrete: denumirea obiectelor, însușirile lor, dar și acțiunile acestora. Odată însușit lexicul de bază, preșcolarii trebuie să se deprindă a se exprima corect sub aspect gramatical. Dar la un nivel evoluat nu se poate gândi fără mijloacele limbajului, iar vorbirea fără conținut cognitiv nu are sens. Formulările verbale sunt garanția memoriei de durată prin semnificațiile pe care le capătă percepțiile și reprezentările datorită verbalizării. Tot prin verbalizare se face departajarea dintre motive și scopuri, voința apărând ca un proces de autoreglaj verbal condiționat de funcțiile limbajului.

Pe de altă parte, limbajul este cel care ajută la evaluarea majorității activităților care se desfășoară la nivel preșcolar. Având în vedere acest lucru, educatoarei îi revine sarcina de a contribui la formarea, exersarea și dezvoltarea limbajului copiilor preșcolari. Forma specifică a limbajului în perioada preșcolară este limbajul oral, prin care se realizează în primul rând comunicarea și cunoașterea. Vorbirea ca activitate comunicativă se însușește treptat, prin numeroase exersări, experiențe care au loc pe parcursul întregii vieți, începând din copilărie, iar cunoașterea se realizează din aproape în aproape, bazată pe suportul intuitiv, prin intermediul participării active a copiilor.

În ceea ce privește structura gramaticală a vorbirii preșcolarilor, se observă trecerea la forme din ce în ce mai complexe și concrete, folosindu-se cuvinte în combinații variate. Caracteristic experienței apare și limbajul contextual. Pentru ca vorbirea preșcolarului să aibă un nivel normal pentru fiecare vârstă în parte, noul curriculum prevede formarea unui sistem de priceperi și deprinderi necesare.